

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

LPO.411.011.01.2022

Pan
Piotr Głowski
Prezydent Miasta Piły

Urząd Miasta Piły
Plac Staszica 10
64-920 Piła

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

D/22/507 Finansowanie oświetlenia przestrzeni publicznej przez wybrane gminy województw:
dolnośląskiego, kujawsko-pomorskiego i wielkopolskiego

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miasta Piły ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Piotr Głowski, Prezydent Miasta Piła od 27 listopada 2014 r. ²
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja zadań związanych z finansowaniem oświetlenia przestrzeni publicznej w zakresie finansowania kosztów energii elektrycznej pobranej przez punkty świetlne oraz kosztów ich utrzymania.
Okres objęty kontrolą	Lata 2021-2022, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontrolerzy	Maciej Andrzejewski, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/1912/2022 z 24 listopada 2022 r.

(akta kontroli str. 1-5)

---

¹ Dalej: Urząd.

² Dalej: Prezydent.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

Gmina Piła wywiązała się z obowiązku finansowania oświetlenia przestrzeni publicznej⁵ w zakresie ponoszenia kosztów energii elektrycznej pobranej przez punkty świetlne oraz ich utrzymania. Część działań Gminy w tym zakresie była jednak niegospodarna, co w latach 2021-2022, spowodowało straty finansowe w wysokości 773,2 tys. zł.

Nierzetelne zarządzanie ryzykiem wzrostu cen kontraktów na Towarowej Giełdzie Energii⁶ oraz kluczowym dla Gminy zamówieniem publicznym na dostawę energii elektrycznej, ograniczyły możliwości oszczędnej jej zakupu na 2022 r. Prowadzona w Urzędzie analiza faktur za dostawę oraz dystrybucję energii elektrycznej miała przede wszystkim charakter formalny i służyła potwierdzeniu zgodności danych na fakturze z umową. W jej wyniku włączono co prawda punkty poboru energii elektrycznej objęte mniej korzystnymi, ze względu na stawkę cen energii, umowami kompleksowymi do dokumentacji przetargowej na dostawę energii elektrycznej dla Gminy, jednak uczyniono to dopiero, odpowiednio: po trzech i czterech latach od ich zawarcia. Jednocześnie, punkty te nie zostały objęte świadczeniem usług przez podmiot wyłoniony w przetargu ze względu na błędne sporządzenie dokumentacji oraz niedopatrzenie pracownika.

Wraz z przygotowaniem i przeprowadzeniem postępowania na dostawę energii elektrycznej, podmiotowi zewnętrznemu zlecono przeprowadzenie analiz możliwości zmniejszenia kosztów jej zużycia. Nie skutkowało to jednak zmianą parametrów wpływających na koszty zużycia energii, a wykonawcy zlecenia wypłacono całość wynagrodzenia przed wykonaniem wszystkich usług. W Gminie nie prowadzono bieżących analiz wydatków za dystrybucję energii elektrycznej w powiązaniu z jej zużyciem, które uwzględniałyby parametry istotnie wpływające na koszty oświetlenia, tak by te były dokonywane w sposób oszczędny, z zachowaniem zasad optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów. Do takich działań Gminę zobowiązywała dyspozycja art. 44 ust. 3 pkt 1 lit. b ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁷. Brak analiz takich parametrów, jak zamówiona i opłacona moc umowna oraz zastosowane zabezpieczenia przedlicznikowe pod kątem ich adekwatności do faktycznego zapotrzebowania wynikającego m.in. z mocy zainstalowanych urządzeń, czy czasu pracy oświetlenia, a także optymalności dobranych taryf, skutkowało poniesieniem, w okresie od 1 stycznia 2021 r. do 30 listopada 2022 r., przez Gminę strat finansowych w łącznej wysokości 655,3 tys. zł, w tym z tytułu niewłaściwie dobranych taryf i zawyżenia mocy umownych w wysokości 603,0 tys. zł, a z tytułu zawyżonego zużycia energii elektrycznej w wysokości 52,3 tys. zł.

W nieprzejrzysty sposób przygotowano dokumentację przetargową ww. kluczowego dla Gminy zamówienia na dostawę energii elektrycznej, a wartość szacunkowa zawartej w 2021 r. w wyniku tego przetargu umowy była nieadekwatna do faktycznie zaciąganego na jej podstawie zobowiązania - już na koniec pierwszego roku obowiązywania umowy, wydatki poniesione na jej podstawie wyniosły 57,6% jej wartości, a dzięki obniżce stawki podatku VAT⁸ w 2022 r., wydatki z jej tytułu, na

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Sformułowania: „oświetlenie przestrzeni publicznej”, „oświetlenie drogowe”, „oświetlenie uliczne”, należy rozumieć, jako tożsame i stosowane w odniesieniu do oświetlenia znajdującego się na terenie gminy, w rozumieniu art. 18 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2022 r. poz. 1385, ze zm., dalej: Prawo energetyczne).

⁶ Towarowa Giełda Energii S.A. dalej: TGE.

⁷ Dz. U. z 2022 r. poz. 1634, ze zm.

⁸ Z 23% do 5%.

koniec 2022 r. nie wzrosły niemal o 70%. Jednocześnie nie zostały ustalone zasady, na podstawie których pracownik Urzędu odpowiedzialny za realizację umowy podejmował czynności skutkujące zaciąganiem zobowiązań, które mogły przekroczyć wartość ustaloną w umowie. Ostateczne rozliczenie umowy będzie możliwe po uwzględnieniu skutków zastosowania przepisów ustawy o środkach mających na celu ograniczenie wysokości cen energii elektrycznej⁹ oraz rozporządzenia w sprawie wzoru oświadczenia odbiorcy uprawnionego¹⁰. Jednak nie wpływa to na ocenę działań Gminy.

Na skutek niewyegzekwowania postanowień umowy na dostawę energii elektrycznej do infrastruktury oświetlenia, której właścicielem była spółka energetyczna, Gmina w 2021 r. poniosła zawyżone wydatki w kwocie co najmniej 78,0 tys. zł.

Niespójne i nieskuteczne działania mające na celu wypowiedzenie umów kompleksowych na dostawę i dystrybucję energii elektrycznej spowodowały zawyżenie wydatków z tytułu zakupu energii elektrycznej o co najmniej 39,9 tys. zł. Prowadzone w Urzędzie ewidencje obejmujące informacje o obiektach oświetleniowych położonych na terenie Gminy nie zawierały danych istotnych dla efektywnego zarządzania infrastrukturą oświetlenia, były niekompletne oraz nieaktualne.

Założenia do Planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe nie zostały zaktualizowane przez okres ponad 18 lat¹¹.

W Gminie podejmowano działania na rzecz zoptymalizowania zapotrzebowania na energię elektryczną. Polegały one przede wszystkim na modernizacji urządzeń sterujących oświetleniem i wymianie opraw na energooszczędne.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego kontrolowanej działalności

Opis stanu faktycznego

1. Dane o infrastrukturze oświetleniowej położonej na terenie Gminy gromadzone były w Wydziale Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej¹² na stanowisku do spraw infrastruktury technicznej¹³ w formie elektronicznych wykazów. Zawierały one m.in. informacje dot. punktów świetlnych, w tym: ich liczby, typu, rodzaju, a także rodzaju i właściciela urządzeń składających się na sieć oświetlenia, kategorii oświetlanej drogi oraz charakterze oświetlanego miejsca, liczbie punktów świetlnych przy poszczególnych kategoriach dróg i miejsc, numerów liczników dla poszczególnych punktów poboru energii¹⁴.

Wykazy prowadzone były odrębnie dla PPE:

- stanowiących własność Gminy, w tym PPE administrowanych przez Urząd (w podziale na rodzaj umowy na dostawę energii elektrycznej) oraz administrowanych przez Zarząd Dróg i Zieleni w Pile¹⁵;
- stanowiących własność Enea Oświetlenia Sp. z o.o.

Nieprawidłowości polegające na: nierzetelnym prowadzeniu ewidencji infrastruktury oświetleniowej, tj. nieuwzględnieniu w nich wszystkich PPE stanowiących oświetlenie

⁹ Ustawa z dnia 27 października 2022 r. o środkach nadzwyczajnych mających na celu ograniczenie wysokości cen energii elektrycznej oraz wsparciu niektórych odbiorców w 2023 roku (Dz. U. poz. 2243 z późn. zm.; dalej: ustawa o środkach mających na celu ograniczenie wysokości cen energii elektrycznej).

¹⁰ Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 10 listopada 2022 r. w sprawie wzoru oświadczenia odbiorcy uprawnionego (Dz. U. poz. 2299 ze zm., dalej: rozporządzenie w sprawie wzoru oświadczenia odbiorcy uprawnionego).

¹¹ Aktualizacji założeń do planu dokonano w trakcie kontroli NIK.

¹² Dalej: GKM

¹³ Dalej: Stanowisko ds. infrastruktury.

¹⁴ Dalej: PPE.

¹⁵ Dalej: ZDiZ.

przestrzeni publicznej oraz ewidencjonowaniu co najmniej 25 PPE, jako objętych umowami z Tauron Sprzedaż sp. z o.o. podczas gdy, były one objęte umową z Enea S.A opisane zostały szczegółowo w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 99-106, 109-134)

Zastępca Dyrektora GKM wyjaśniła, że ZDiZ wykonywał zadania dot. oświetlenia przestrzeni publicznej w odniesieniu do infrastruktury związanej z realizowanymi przez tę jednostkę inwestycjami.

(akta kontroli str. 4089-4091)

Według Dyrektora ZDiZ¹⁶, część oświetlenia drogowego planowano przekazać na stan środków trwałych Urzędu, jednak z uwagi na liczne zadania inwestycyjne oraz absencje chorobowe pracowników ZDiZ nie udało się tego zrealizować. Działania z tym związane zaplanowano ponownie na 2023 r.

(akta kontroli str. 4215-4218)

W toku kontroli NIK nie przedłożono dokumentacji tworzonej w trakcie inwentaryzacji infrastruktury oświetleniowej przestrzeni publicznej. Według Zastępcy Dyrektora GKM, inwentaryzacja taka w odniesieniu do majątku Gminy prowadzona była systematycznie w okresach wskazanych w ustawie o rachunkowości, na zasadach określonych w zarządzeniu Prezydenta¹⁷. Wskazała jednocześnie, że dane o infrastrukturze gromadzone były na Stanowisku ds. infrastruktury.

(akta kontroli str. 4065-4087, 4089-4091)

Z prowadzonego na stanowisku ds. infrastruktury wykazu dróg publicznych wynikało, że na 31 grudnia 2022 r. liczba oprav LED, metalohalogenkowych, sodowych oraz rtęciowych wynosiła odpowiednio: 1 035, 112, 5 484, 609. Gmina była właścicielem lub współwłaścicielem 827 oprav LED¹⁸, 86 oprav metalohalogenkowych¹⁹, 1 600 sodowych²⁰ i 29 oprav rtęciowych²¹.

(akta kontroli str. 109-134, 4504)

Liczba PPE, w odniesieniu do których wydatki na dostawę energii elektrycznej klasyfikowane były przez Gminę do rozdziału 90015, tj. *Oświetlenie ulic, placów i dróg* na 31 grudnia 2022 r., wynosiła 290²² i obejmowała trzy PPE nie ujęte w prowadzonych w GKM ewidencjach. W odniesieniu do 257 PPE (w tym: sygnalizacji świetlnej oraz kamer monitoringu) Zastępca Dyrektora GKM oświadczyła, że sterowane są one zegarem astronomicznym.

Liczba PPE dot. oświetlenia przestrzeni publicznej znajdujących się na terenie Gminy wyniosła, na 31 grudnia 2021 i 2022 r., odpowiednio: 259 i 266 , z tego, odpowiednio:

- 143²³ i 150²⁴ stanowiło własność Gminy,

- 116 na koniec obydwu lat stanowiło własność Enea Oświetlenia Sp. z o.o.

(akta kontroli str. 1675-1750, 1766-1771, 1778-1779, 4156-4158, 4163-4169, 4693-4695)

¹⁶ Informacje uzyskane przez NIK na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit f ustawy o NIK.

¹⁷ Nr 1405(414)21 z 16 grudnia 2021 r. w sprawie wprowadzenia przepisów wewnętrznych z zakresu gospodarki finansowej dla budżetu Miasta Piły jako jednostki samorządu terytorialnego i Urzędu Miasta Piły jako jednostki budżetowej.

¹⁸ Z tego: 768 szt. przy drogach gminnych oraz 59 szt. przy drogach powiatowych.

¹⁹ Z tego: 83 szt. przy drogach gminnych oraz trzech przy drogach powiatowych.,

²⁰ Z tego: 1 481 przy drogach gminnych, 83 szt. przy drogach powiatowych oraz 36 szt. przy drogach krajowych.

²¹ Z tego: 28 szt. przy drogach gminnych oraz jednej szt. przy drodze powiatowej.

²² Punkty te obejmowały, oprócz oświetlenia drogowego także, m.in. sygnalizację świetlną, kamery monitoringu miejskiego, przepompownię, reklamę, szalek miejski, podświetlenie pomnika, oświetlenie choinki, wiaty przystankowe.

²³ Z tego: 77 administrowanych przez Urząd oraz 41 administrowanych przez ZDiZ.

²⁴ Z tego: 77. administrowanych przez Urząd oraz 47 administrowanych przez ZDiZ.

Zastępca Dyrektora GKM wyjaśniła, że nastawienia zegarów sterujących oświetleniem przestrzeni publicznej skorelowane były z godzinami wschodów i zachodów słońca²⁵. Dodała, że jeżeli istniała konieczność zmiany nastawień czasu pracy tych zegarów to odbywało się to na podstawie ustaleń telefonicznych i w związku z tym nie była sporządzana żadna dokumentacja.

(akta kontroli str. 4084-4087, 4089-4091, 4115-4117)

Inne niż wschody oraz zachody słońca nastawienia stosowano w Gminie w dwóch lokalizacjach, tj.: w ciągu pieszo – rowerowym droga na Płotki²⁶ (oświetlenie wzbudzone ruchem) oraz Skateplazie²⁷ (zaprogramowana przerwa nocna²⁸).

(akta kontroli str. 4106-4113)

W Gminie obowiązywały założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe²⁹ dla miasta Piły, opracowane we wrześniu 2000 r.³⁰. W dokumencie wskazano m.in. zużycie energii elektrycznej na oświetlenie ulic oraz zapotrzebowanie mocy elektrycznej na oświetlenie ulic. Ujęto też w nim m.in. propozycje działań polegające na:

- poprawie stopnia wykorzystania energii pierwotnej paliw w mieście, tj. stałą konserwację istniejącej infrastruktury elektroenergetycznej oraz instalowanie nowoczesnych urządzeń o zmniejszonym poborze mocy elektrycznej;
- racjonalizowaniu kosztów zużycia energii w mieście, tj.: instalowanie urządzeń energooszczędnych, w tym lamp do oświetlenia ulic oraz sprawność systemów włączania i wyłączania oświetlenia ulicznego.

Aktualizacji założeń do planu dokonano w trakcie kontroli NIK³¹.

Nieprawidłowość polegającą na nieaktualizowaniu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe opisana została szczegółowo w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 135-166)

2. Wydatki Gminy na energię³² wyniosły w latach 2021 oraz 2022, odpowiednio³³: 13 639,92 tys. zł oraz 17 624,35 tys. zł, natomiast³⁴ łączne wydatki poniesione przez Gminę na energię elektryczną wyniosły³⁵, odpowiednio co najmniej³⁶: 5 875,94 tys. zł oraz 9 250,90 tys. zł, w tym wydatki Urzędu³⁷, odpowiednio: 4 054,20 tys. zł oraz 5 600,81 tys. zł.

W Urzędzie, wydatki związane z zakupem energii elektrycznej na realizację zadania polegającego na oświetleniu przestrzeni publicznej były księgowane, zgodnie

---

²⁵ Ustalono poprawkę w stosunku do czasów zachodów i wschodów słońca: - lato : załączenie + 25 minut, wyłączenie – 5 minut; - zima : załączenie + 20 minut, wyłączenie - 5 minut.

²⁶ Nr PPE: 590310600002434966.

²⁷ Nr PPE 590310600030185410.

²⁸ Zgodnie z regulaminem pracy obiektu.

²⁹ O których mowa w art. 19 Prawa energetycznego.

³⁰ Przyjęte uchwałą nr XLIV/426/01 Rady Miejskiej w Pile z 23 października 2001 r. w sprawie uchwalenia założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla miasta Piły

³¹ Tj. 31 stycznia 2023 r. Rada Miasta Piły przyjęła ją uchwałą nr LXXI/713/23.

³² Wydatki zaklasyfikowane do § 426 - *zakup energii*. Paragraf ten obejmuje opłaty za dostawę energii elektrycznej, ciepłej i innej, gazu oraz wody.

³³ Sprawozdanie z wykonania planu wydatków budżetowych Rb-28S – dane z systemu Besti@.

³⁴ Jak ustalono, na podstawie uzyskanych danych od jednostek organizacyjnych Gminy.

³⁵ W roku 2021 wydatki obejmują § 426 klasyfikacji budżetowej, natomiast w 2022 r. § 426 oraz 486 klasyfikacji budżetowej (wydatki w § 486 ponoszone były w związku z pomocą obywatelom Ukrainy przez publiczne szkoły i przedszkola; wykazana kwota obejmuje tylko wydatki szkół, w przedszkolach publicznych wydatki w ramach tego paragrafu nie były wyodrębniane analitycznie).

³⁶ Nie każda jednostka organizacyjna Gminy wyodrębniała w systemie finansowo-księgowym wydatki na energię elektryczną.

³⁷ Wydatki na zakup energii elektrycznej zostały w systemach finansowych Urzędu wyodrębnione analitycznie w paragrafie 426.

z obowiązującą polityką rachunkowości³⁸, na koncie 130³⁹ z klasyfikacją budżetową 900-90015⁴⁰-4260⁴¹. W paragrafie tym ujęto łączne wydatki na energię zużyta do oświetlenia ulic, dróg i placów publicznych.

W latach 2021-2022 wydatki klasyfikowane do rozdziału 90015 poniosły dwie jednostki, tj.: Urząd oraz ZDiZ, w łącznej kwocie: 10 739,53 tys. zł, z tego:

- w 2021 r.: 4 393,21 tys. zł⁴², w tym: wydatki bieżące⁴³: 4 186,12 tys. zł (obejmowały one: zakup energii na oświetlenie ulic, dróg, placów i innych otwartych terenów publicznych⁴⁴ – 4 031,45 tys. zł⁴⁵, wydatki bieżące na remonty, w tym bieżąca konserwacja oświetlenia ulicznego⁴⁶ – 141,43 tys. zł⁴⁷ oraz inne wydatki bieżące, w łącznej kwocie 13,24 tys. zł⁴⁸; wydatki majątkowe⁴⁹: 207,09 tys. zł (zakup przez Urząd i montaż iluminacji drzew⁵⁰),

- w 2022 r. zrealizowano je w łącznej kwocie 6 346,32 tys. zł⁵¹, z tego wydatki bieżące stanowiły: 5 921,72 tys. zł (obejmowały one: zakup energii elektrycznej – 5 706,18 tys. zł⁵², remonty, w tym bieżąca konserwacja oświetlenia ulicznego – 208,02 tys. zł⁵³, inne w łącznej kwocie 7,53 tys. zł) oraz wydatki majątkowe: 424,60 tys. zł⁵⁴ (zakup i montaż iluminacji świątecznych oraz doświetlenie przestrzeni publicznej przy ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego).

(akta kontroli str. 1240-1646, 4156-4159, 4163-4169, 4653-4662)

Według wyjaśnień Zastępcy Dyrektora GKM, wzrost wydatków z tytułu dostawy oraz dystrybucji energii elektrycznej na oświetlenie przestrzeni publicznej wynikał przede wszystkim ze wzrostu cen energii, a dodatkowo, w przypadku ZDiZ, nieznacznie z doświetlenia przejść dla pieszych w ramach projektu „Piła stawia na żółte”.

(akta kontroli str. 4673-4677)

³⁸ Zarządzenie Prezydenta nr 974(387)2020 z 18 grudnia 2020 r. w sprawie zasad prowadzenia rachunkowości i zakładowego planu kont dla budżetu Miasta Piły oraz dla Urzędu Miasta Piły. Zmienione zarządzeniami Prezydenta nr 1425(434)21 z 30 grudnia 2021 r., 1803(374)22 z 12 lipca 2022 r. oraz nr 2031(602)22 z 28 grudnia 2022 r.

³⁹ Konto 130 – Rachunek bieżący jednostki. Służy do ewidencji stanu środków pieniężnych oraz obrotów na rachunku bankowym z tytułu dochodów oraz wydatków budżetowych objętych planem finansowym. Na stronie Ma ujmuje się, m.in. zrealizowane wydatki budżetowe. Ewidencja szczegółowa do konta prowadzona jest wg podziałek klasyfikacji budżetowej (§ 2 ust. 1 pkt 14 załącznika nr 3 do zarządzenia nr 974(387)2020).

⁴⁰ W systemach finansowych Urzędu w ramach rozdziału 90015 nie wyodrębniono analityki do ujmowania zjawisk finansowych związanych z oświetleniem ulicznym lub oświetleniem drogowym.

⁴¹ Dział 900 – gospodarka komunalna i ochrona środowiska, rozdział 90015 – oświetlenie ulic, placów i dróg, paragraf 4260 – energia elektryczna (zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych; Dz.U. z 2022 r. poz. 513, ze zm.).

⁴² Z tego: 4 269 216,85 zł Urząd oraz 123 997,75 ZDiZ.

⁴³ Klasyfikowane do § 430 oraz § 439.

⁴⁴ Klasyfikowane w § 426.

⁴⁵ Z tego: 3 939 969,56 zł Urząd oraz 91 484,89 zł ZDiZ.

⁴⁶ Klasyfikowane w § 427.

⁴⁷ Z tego: 109 030,60 zł Urząd oraz 32 400,00 zł ZDiZ.

⁴⁸ tj.: przygotowanie i przeprowadzenie postępowania na dostawę energii, badanie rezystancji izolacji przewodów na pl. Staszica oraz przy ul. Śródmiejskiej w Pile, opłata za przyłącze do sieci obiektu (przejście dla pieszych przy ul. Śniadeckich)

⁴⁹ Klasyfikowane do § 430 oraz § 439..

⁵⁰ W ramach zadania zakupiono i wykonano montaż oświetlenia drzew m.in.: w ciągu alei Piastów, ul. 14 Lutego, ul. Witaszka, na placu Konstytucji 3 Maja, w Parku na Wyspie oraz w okolicach skweru przy placu Staszica

⁵¹ Z tego: 6 177 738,02 zł Urząd oraz 168 582,33 zł ZDiZ. Ponadto niezrealizowana kwota wydatków zamieszczonych w budżecie Miasta Piły na 2022 rok, która nie wygasła z upływem roku budżetowego wyniosła 83 000,00 zł.

⁵² Z tego: 5 538 823,48 zł Urząd oraz 167 352,33 zł ZDiZ.

⁵³ W całości przez Urząd.

⁵⁴ Z tego: 423 367,62 Urząd oraz 1 230,00 zł ZDiZ...

Wydatki w łącznej kwocie 349,45 tys. zł⁵⁵ poniesione zostały w latach 2021-2022 w związku z czterema umowami⁵⁶, zawartymi z podmiotem gospodarczym działającym w formie spółki jawnej z siedzibą w Pile, których przedmiotem była usługa konserwacji urządzeń oświetlenia stanowiących własność Gminy:

- administrowanych przez Urząd⁵⁷ - w 2021 r. poniesiono wydatki w kwocie 109,0 tys. zł, dotyczyły one: 1 502 słupów oraz 1 869 oprav, natomiast wydatki w kwocie 180,0 tys. zł. dotyczyły: 1 791 szt. słupów oraz 2 177 oprav. Urząd nie potrafił przypisać poszczególnych PPE do każdego z punktów objętych umowami na konserwację;

- administrowanych przez ZDiZ - w 2021 r. poniesiono wydatki w kwocie 32,4 tys. zł i dotyczyły one 28 lokalizacji oświetlenia. Jak wynikało z informacji uzyskanej przez NIK od Dyrektora ZDiZ, umowa na 2022 r. nie została zawarta ze względu małą awaryjności infrastruktury oświetlenia w latach poprzednich, a ewentualne awarie planowano zlecać na bieżąco, jednak nie wystąpiła taka potrzeba.

(akta kontroli str. 209-249, 378-385, 4215-4226, 4668-4671)

W okresie objętym kontrolą, liczba zgłoszonych przez Urząd i zrealizowanych przez wykonawcę awarii i napraw w ramach umowy konserwacji oświetlenia stanowiącego majątek Gminy wyniosła 82 (z tego 34 w 2021 r. oraz 48 w 2022 r.). Polegały one na naprawie oprav oświetleniowych, wymianie słupów po kolizji oraz wymianie słupków oświetleniowych.

(akta kontroli str. 250-377)

Remonty i konserwacje urządzeń oświetlenia będących własnością Enea Oświetlenie sp. z o.o. realizowane były na podstawie zawartych z tą spółką umów, których przedmiotem była pełna usługa oświetleniowa⁵⁸. Umowy, według stanu na 31 grudnia 2022, dotyczyły 116 PPE i obejmowały: 425 słupów i 5 086 oprav. Całość wydatków związanych z tymi umowami klasyfikowana była jako zakup energii⁵⁹.

(akta kontroli str. 771-783, 3587-3673)

Enea Oświetlenie sp. z o.o. zrealizowała łącznie w okresie objętym kontrolą 1 110 zgłoszeń⁶⁰ (483⁶¹ w 2021 r. i 627⁶² w 2022 r.) dotyczących awarii oświetlenia ulicznego stanowiącego jej majątek, polegających przede wszystkim na naprawie oprav oświetleniowych.

(akta kontroli str. 3587-3673, 4119-4126, 4131-4140)

Zastępca Dyrektora GKM wyjaśniła, że wzrost wydatków z tytułu konserwacji urządzeń oświetlenia w 2022 r., w porównaniu do 2021 r., wynikał głównie z dużej liczby aktów wandalizmu⁶³. Dodała, że w celu ich ograniczenia lub wyeliminowania zainstalowano dodatkowe kamery monitoringu miejskiego. Ponadto Prezydent

⁵⁵ Zaewidencjonowane jako remonty, w tym bieżąca konserwacja, tj. w § 427

⁵⁶ Z tego na podstawie trzech Nr 2/ZP/2021 z 4 stycznia 2021 r. zawartej na okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2021 r., nr 47/ZP/2022 z 17 lutego 2022 r. obowiązującej do 7 listopada 2022 r. oraz 312/ZP/2022 zawartej 18 listopada 2022 r. na okres od 8 listopada 2022 r. do 31 grudnia 2022 r. wydatki ponosił Urząd natomiast na podstawie jednej wydatki ponosił ZDiZ.

⁵⁷ Umowa obejmowała wykazane w niej ulice, place, drogi i mosty, których właścicielem była Gmina.

⁵⁸ Dalej: PUO.

⁵⁹ Tj. do § 426.

⁶⁰ Tj. wszystkich które zostały zgłoszone.

⁶¹ W tym 19 zgłoszeń z 2020 r.

⁶² W tym 99 zgłoszeń z 2021 r.

⁶³ Wskazała, w szczególności wielokrotna dewastacja oświetlenia w Parku na Wyspie, w okresie od maja do października 2022 r.

zadecydował, że docelowo wszystkie oprawy sodowe i metahalogenkowe zostaną wymienione na oprawy typu LED.

Wzrost liczby awarii na infrastrukturze, której właścicielem była Enea Oświetlenie sp. z o.o. wynikał, wg wyjaśnień Zastępcy Dyrektora GKM, z naturalnego zjawiska, tj. wyeksploatowania źródeł światła i przesądził o przystąpieniu w 2022 r. do ich sukcesywnej wymiany, w ramach funduszu rozwojowego przewidzianego w umowach PUO.

(akta kontroli str. 4673-4682)

Zadania z zakresu oświetlenia przestrzeni publicznej⁶⁴, zgodnie z obowiązującym w Urzędzie w okresie objętym kontrolą regulaminem organizacyjnym⁶⁵, należały do Referatu Spraw Komunalnych i Ochrony Środowiska (dalej: GKMK)⁶⁶ i były realizowane na stanowisku ds. infrastruktury. Pracownik⁶⁷, któremu zostały one powierzone, nie posiadał wykształcenia technicznego preferowanego w kierunkach związanych z omawianym zagadnieniem oraz doświadczenia zawodowego w tym zakresie.

Zastępca dyrektora GKM wyjaśniła, że wykonując zadania i obowiązki dot. oświetlenia drogowego⁶⁸, pracownik ten:

- przekazywał wpływające do GKM zgłoszenia awarii oświetlenia⁶⁹ podmiotom, z którymi Urząd posiadał podpisane umowy w zakresie usuwania awarii;
- rozliczał⁷⁰ faktury za dystrybucję oraz sprzedaż energii elektrycznej, a także konserwację instalacji oświetlenia;
- sprawdzał czy zgłoszone wcześniej naprawy zostały wykonane;
- przyjmował interesantów oraz odbierał połączenia telefoniczne dot. awarii oświetlenia;
- uzgadniał: potrzeby w zakresie wymiany słupów oświetleniowych oraz oprav oświetleniowych, realizację usług konserwacji w terminach krótszych niż przewidywały umowy, ustalał priorytety napraw. Uzgodnienia te realizowane były w drodze rozmów telefonicznych oraz podczas spotkań i nie tworzono w związku z tym żadnej dokumentacji;
- weryfikował działania poszczególnych oprav oświetleniowych, jak również stan techniczny słupów oświetleniowych. Odbываło się to poprzez pracę w terenie, w ramach której pracownik uczestniczył także w odbiorach wykonanego oświetlenia lub odbiorach gwarancyjnych;
- zaproponował zastosowanie oświetlenia wzbudzanego ruchem na jednym z ciągów pieszo-rowerowych oraz wymianę istniejących oprav sodowych na oprawy typu LED.

⁶⁴ Tj. współpraca z miejskimi jednostkami organizacyjnymi oraz podmiotami wykonującymi zadania miasta odnośnie do oświetlenia miejsc publicznych i dróg.

⁶⁵ Załącznik do Zarządzenia nr 1310 (319) 21 Prezydenta Miasta Piły z 28 września 2021 r., które weszło w życie 1 października 2021 r. i uchyliło Zarządzenie nr 565 (508) 19 z 17 grudnia 2019 r., zmieniony zarządzeniem nr 1496 (67) 22 z 8 lutego 2022 r. (dalej: Regulamin organizacyjny). Wcześniej Załącznik do Zarządzenia nr 565 (508) 19 Prezydenta Miasta Piły z 17 grudnia 2019 r.

⁶⁶ Który wchodził w skład Wydziału Gospodarki komunalnej i Mieszkaniowej (dalej: GKM).

⁶⁷ Na stanowisku GKM.VIII.

⁶⁸ Określone w jego zakresie czynności, tj. koordynowanie i rozliczanie oraz nadzór nad realizacją usług; prowadzenie spraw interwencyjnych; współpraca pomiędzy Urzędem a firmami związanymi z obsługą infrastruktury; prowadzenie czynności kontrolnych na terenie miasta w zakresie stanu technicznego, proponowanie nowych rozwiązań technicznych lub technologicznych w zakresie oświetlenia przestrzeni publicznej.

⁶⁹ Wpływały one głównie ze Straży Miejskiej w postaci codziennych raportów, a także drogą telefoniczną oraz w formie e-maili od mieszkańców miasta.

⁷⁰ W wykorzystywanym w Urzędzie systemie księgowym pn. OTAGO.

(akta kontroli str. 6-93, 99-106, 4106-4113, 4131-4140, 4119-4127)

Nadzór nad działalnością GKM oraz nadzór nad całością zadań dotyczących zaopatrzenia w energię elektryczną należał do zadań I zastępcy Prezydenta, któremu bezpośrednio podlegał dyrektor GKM.

(akta kontroli str. 6-98.)

W 2021 i 2022 r. Urząd poniósł wydatki odpowiednio w kwocie: 10,12 tys. zł oraz 2,50 tys. zł z tytułu umowy doradztwa⁷¹, zawartej z przedsiębiorcą z Bydgoszczy⁷². W umowie przewidziano, że Wykonawca wykona, w terminie do 30 czerwca 2021 r. *Przygotowanie i przeprowadzenie postępowania na dostawę energii elektrycznej dla Gminy Piła wraz ze Spółkami Gminy Piła na lata 2022-2023*⁷³. Określono także 19 zadań, z których siedem dotyczyło przygotowania postępowania o zamówienie publiczne a cztery jego obsługi, natomiast osiem - realizacji zamówienia. W ramach umowy doradztwa realizowano: kompleksową pomoc prawną w skutecznym wypowiedzeniu przez jednostki organizacyjne dotychczasowych umów, polegającą na przygotowywaniu aneksów lub wypowiedzeń do umów na sprzedaż energii elektrycznej; obsługę kontraktów zakupu energii w oparciu o bieżące zmiany na rynku energii oraz dynamikę zmian profilu zapotrzebowania, polegającą na wysyłaniu zleceń zakupu do sprzedawcy energii elektrycznej, na podstawie informacji⁷⁴ otrzymanej od Zastępcy Dyrektora GKM.

Nieprawidłowości w zakresie realizacji ww. umowy opisane zostały szczegółowo w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 424-430, 527-535, 4191-4209)

W Gminie, w okresie objętym kontrolą, w zakresie oświetlenia przestrzeni publicznej obowiązywało:

- 77 umów o świadczenie usług dystrybucji energii elektrycznej⁷⁵ zawartych na czas nieokreślony z Enea Operator Sp. z o.o.;
- 79 umów kompleksowych⁷⁶ zawartych na czas nieokreślony z Enea S.A., z tego: 26 przez Urząd oraz 53 przez ZDiZ;
- dwie umowy na PUO, zawarte z Enea Oświetlenie Sp. z o.o., na czas określony⁷⁷;
- dwie umowy sprzedaży energii elektrycznej zawarte na czas określony z Tauron Sprzedaż sp. z o.o.⁷⁸

(akta kontroli: 1766-1771, 1780-2868)

Umowy (PUO) z Enea Oświetlenie sp. z o.o., w latach 2021 i 2022, zawarto w wyniku udzielenia zamówienia publicznego w trybie „z wolnej ręki”, na podstawie art. 214 ust. 1 pkt 1 ustawy Pzp⁷⁹, po przeprowadzeniu negocjacji ze Spółką (Enea Oświetlenie sp. z o.o., będącą właścicielem infrastruktury oświetleniowej nie

⁷¹ Nr 53/ZP/2021 z 12 lutego 2021 r. (dalej: umowa doradztwa).

⁷² Dalej: Przedsiębiorca z Bydgoszczy.

⁷³ Postanowienia §1 ust. 1 oraz § 2 ust. 3 umowy doradztwa.

⁷⁴ Ze w skazaniem okresu kontraktowania.

⁷⁵ Umowy zawarte z operatorem systemu dystrybucyjnego.

⁷⁶ Umowy zawierające postanowienia umowy sprzedaży energii elektrycznej i umowy o świadczenie usług dystrybucji energii elektrycznej, zawarte ze sprzedawcą energii elektrycznej.

⁷⁷ Tj. umowy: nr 1202/OP/R4/2019/P (50/WR/2019) z 31 grudnia 2019 r. zawarta na okres od 1 stycznia 2020 r. do 31 grudnia 2021 r. (dalej: umowa PUO 2019) oraz nr 3839/OP/R4/2021/P (42/TP/2021) z 1 grudnia 2021 r. zawarta na okres od 1 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2023 r. (dalej: umowa PUO 2021)

⁷⁸ Tj. umowy: nr 43//PM/2019 z 3 grudnia 2019 r. zawarta na okres od 1 stycznia 2020 r. do 31 grudnia 2021 r., oraz nr 41/PN/2021 z 7 grudnia 2021 r. zawarta na okres od 1 stycznia 2022 r.– 31 grudnia 2023 r.

⁷⁹ Ustawa z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1710 ze zm. Dalej: ustawa Pzp).

wyraziła zgody na podejmowanie jakichkolwiek działań na jej sieci oświetleniowej przez podmioty trzecie).

Nieprawidłowość w zakresie realizacji ww. umów opisano szczegółowo w sekcji: *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 590-770)

Wydatki w kwocie 387,73 tys. zł w 2021 r. oraz 1 157,13 tys. zł w 2022 r., z tytułu zakupu energii elektrycznej od Tauron Sprzedaż sp. z o.o., ponoszono na podstawie umów zawartych po przeprowadzeniu każdorazowo przetargu nieograniczonego, na podstawie dokumentacji przetargowej przygotowanej przez przedsiębiorcę z Bydgoszczy, który m.in. dokonywał szacowania wartości zamówienia.

Kryterium oceny w każdym z tych przetargów była cena⁸⁰. Składający ofertę mogli jednak konkurować tylko wysokością marży⁸¹ oraz kosztami praw majątkowych⁸², natomiast cena energii za 1 MWh ustalona przez zamawiającego na lata 2021 i 2022, wynosiła odpowiednio: 350,00 zł i 470,00 zł. Zaproponowana przez wykonawcę wyłonionego w wyniku każdego z tych przetargów oferta cenowa⁸³ stanowiła podstawę do wyliczenia wartości umowy. Natomiast ceny, po których Gmina faktycznie dokona zakupu energii w okresach, których te umowy dotyczyły, nie były znane w dniu rozstrzygnięcia przetargu, a wynikały z kontraktów zawartych w trakcie realizacji każdej z umów na podstawie zleceń zakupu realizowanych na TGE.

W postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego nr BZP.271.PN.37.2021 pn. *Zakup energii elektrycznej dla Gminy Piła wraz z jednostkami organizacyjnymi i Spółkami Gminy Piła w okresie od 01.01.2022 r. do 31.12.2023 r.*⁸⁴, wartość zamówienia oszacowana została⁸⁵ na kwotę 15 388,2 tys. zł⁸⁶, w tym dla Gminy: 4 970,2 tys. zł⁸⁷, w tym wydatki Urzędu: 992,8 tys. zł na 2022 r. oraz 1 017,4 tys. zł na 2023 r. Założono szacunkowe zużycie przez 492 PPE energii w ilości 27 554 MWh⁸⁸, w tym dla Gminy: 7 235,50 MWh⁸⁹, w tym dla 131 PPE administrowanych przez Urząd: po 1 463,20 MWh na 2022 r. i 2023 r. Wartości te, wg oświadczenia zawartego w dokumencie szacowania, określone zostały na podstawie zużycia energii elektrycznej w okresie 24 miesięcy.

Wyniki analizy w odniesieniu do 67 PPE⁹⁰ wykazały, że rzeczywista wartość zużytej na tych PPE energii elektrycznej w okresie 24 miesięcy, przed 29 września 2021 r.⁹¹, wyniosła: 1 569 446 kWh podczas gdy przedsiębiorca z Bydgoszczy oszacował dla nich zużycie w ilości 1 918 494 kWh⁹². Różnica pomiędzy wartością oszacowaną, a rzeczywistym zużyciem w okresie 24 miesięcy przed datą szacowania wyniosła 349 048 kWh⁹³. Jednocześnie dla 17 PPE w 2022 r. (i tym

⁸⁰ Liczona jako suma: ustalonej przez zamawiającego ceny energii konwencjonalnej; marży (bilansowanie handlowe, opłaty transakcyjne, koszt zmienności profilu, koszt zmienności grafiku, koszt grafikowania); podatku akcyzowego; kosztów praw majątkowych.

⁸¹ W tym koszty bilansowania.

⁸² A w przetargu realizowanym w 2019 r. także terminem płatności faktur.

⁸³ Tj. odpowiednio: 419,76 zł oraz 551,63 zł.

⁸⁴ Dalej: postępowanie nr BZP.271.PN.37.2021.

⁸⁵ 29 września 2021 r., przy założeniu cen jednostkowych zakupu: 560 zł/MWh w 2022 r. oraz 570 zł/MWh w 2023 r.

⁸⁶ Przez przedsiębiorcę z Bydgoszczy, w ramach realizacji postanowień umowy doradztwa.

⁸⁷ Z tego: 2 454,7 tys. zł na 2022 r. oraz 2 515,6 tys. zł na 2023 r.

⁸⁸ Tj.: po 13 777 MWh w 2022 r. oraz w 2023 r.

⁸⁹ Tj.: po 3617,75 MWh w 2022 r. oraz w 2023 r.

MWh w 2022 r. oraz w 2023 r.,

⁹⁰ Których finansowanie klasyfikowane było do rozdziału 90015.

⁹¹ Tj. w zakresie dat: 3 października 2019 r. oraz 30 września 2021 r. wg danych przekazanych NIK przez ENEA Operator Sp. z o.o.

⁹² Tj. po 959 247 kWh rocznie (przyjęto tożsame wartości w 2022 r. i w 2023 r.).

⁹³ Różnica tę wynikała z wyszacowania zużycia w ilości większej oraz mniejszej niż w faktycznym okresie poprzedzających szacowanie 24 miesięcy, odpowiednio dla 48 PPE (659 347 kWh) oraz 19 PPE (310 299 kWh).

samym w 2023 r.) szacowano zużycie energii elektrycznej mniejsze, a dla 23 większe niż na 2021 r. Ponadto, w odniesieniu do postępowania⁹⁴ przeprowadzonego w 2019 r. na dostawę energii elektrycznej dla Gminy Piła i jej jednostek organizacyjnych na lata 2020-2021, dla 66⁹⁵ PPE faktyczne zużycie w 2021 r. wyniosło 891 501 kWh i odbiegało od przewidywanego, szacowanego zużycia⁹⁶ ustalonego na 963 465 kWh, o 71 964 kWh.

Umowa doradztwa przewidywała⁹⁷ opracowanie zamówienia w sposób umożliwiający zakup energii elektrycznej w okresach cenowo najkorzystniejszych. Zamówienie opracowano w sposób umożliwiający zakupy kontraktów BASE_Y lub BASE_Q⁹⁸. Przy czym Zamawiający miał możliwość zakontraktowania⁹⁹ 100% deklarowanego rocznego wolumenu zużycia energii elektrycznej konwencjonalnej na lata: 2022 oraz 2023 odpowiednio do dnia 21 grudnia lat: 2021 oraz 2022. Natomiast zakontraktowanie kwartalnego wolumenu zużycia¹⁰⁰ do 25 dnia miesiąca poprzedzającego początek danego kwartału.

Pierwszego zlecenia w ramach zawartej w wyniku przetargu umowy sprzedaży energii elektrycznej dla Gminy i jej jednostek organizacyjnych nr 41/PN/2021¹⁰¹, dokonano na podstawie wniosku¹⁰² Zastępcy Dyrektora GKM z 22 grudnia 2021 r. skutkującego zawarciem kontraktu na I kwartał 2022 r. po cenie: 1 396,60 zł/KWh¹⁰³, tj. cenie zbliżonej do kursu maksymalnego takich kontraktów notowanych w grudniu 2021 r.¹⁰⁴ tj.: 1400,00 PLN/KWh¹⁰⁵. Kolejne kontrakty kwartalne zawarto po cenach: 631,20 zł¹⁰⁶, 756,40 zł¹⁰⁷ i 1 841,60 zł¹⁰⁸.

W umowie nr 41/PN/2021 wskazana została jej szacunkowa wartość, w kwocie 4 970,2 tys. zł¹⁰⁹ (w tym, wydatki Urzędu to 2 010,2 tys. zł¹¹⁰). W 2022 r. Urząd poniósł wydatki z tytułu tej umowy w kwocie 1 157,1 tys. zł, co stanowiło 116,6% przewidywanych wydatków na 2022 r. szacowanych w umowie, oraz 57,6% całej szacowanej wartości zobowiązania. Przy czym wartość ta była szacowana przy VAT na poziomie 23%, podczas gdy od 1 stycznia 2022 r. zastosowanie miała stawka 5%.

Jednocześnie umowa nie zawierała maksymalnej wartości zobowiązania z niej wynikającego oraz nie zostały ustalone zasady, na podstawie których pracownik Urzędu odpowiedzialny za realizację umowy podejmował czynności skutkujące

---

⁹⁴ Nr BZP.271.37.2019.

⁹⁵ Jeden nie był ujęty w przetargu prowadzonym w 2019 r.

⁹⁶ Np. dla PPE: 590310600001060272 w 2021 r. faktyczne zużycie wyniosło 7 471 kWh., (tj. 20,4% szacowanego - 36 541 kWh), pomimo tego na 2022 r. (i identycznie na 2023 r.) szacowano: 36 112 kWh.. oraz analogicznie dla: PPE: 590310600001077751, odpowiednio: 9 390 kWh: (25,4%; 36 900 kWh); 37 000 kWh; PPE: 590310600022617523, odpowiednio: 1 726 kWh (17,4%; 9 900 kWh); 9 200 kWh.

⁹⁷ Postanowienia §4 ust. 3.

⁹⁸ Umowa przewidywała, że zamówienie realizowane będzie w oparciu o kurs rozliczeniowy dla produktów BASE_Y-22 i BASE_Y-23 lub BASE_Q-n-22 i BASE_Q-n-23 (n – oznacza nr kwartału) określony dla tych produktów na stronie internetowej Towarowej Giełdy Energii S.A. na dzień „x-1”, w którym wystąpił wolumen obrotu wybranego produktu. BASE_Y oznaczało kontrakt roczny natomiast BASE_Q kontrakt kwartalny, tj. stałą zakontraktowaną cenę na dany rok lub kwartał.

⁹⁹ W oparciu o notowania giełdowe publikowanych na stronie internetowej TGE produktów BASE_Y-22 i BASE_Y-23.

¹⁰⁰ Tj. produktów BASE_Q-n-22 i BASE_Q-n-23.

¹⁰¹ Z 7 grudnia 2021 r. (dalej: umową nr 41/PN/2021).

¹⁰² Znak: GKMK-VIII.7001.I.2021

¹⁰³ Tj. cena finalna: 1 478,23 zł/MWh.

¹⁰⁴ Jak wynika z Miesięcznych statystyk dla kontraktów notowanych w trakcie notowań ciągłych z dostawą energii elektrycznej zawartych w raporcie miesięcznym Towarowej Giełdy Energii dla kontraktu BASE_Q-1-22: w grudniu 2021 r. Kurs minimalny wyniósł natomiast: 565,00 PLN/KWh.

¹⁰⁵ Był to także najwyższy kurs notowany w całym 2021 r.

¹⁰⁶ BASE_Q-2-22 (data kontraktu: 10.02.2022 r.) [cena finalna: 712,83 zł/MWh].

¹⁰⁷ BASE_Q-3-22 (data kontraktu: 26.04.2022 r. [cena finalna: 838,03 zł/MWh]).

¹⁰⁸ BASE_Q-4-22 (data kontraktu: 02.09.2022 r. [cena finalna: 1 923,23 zł/MWh]).

¹⁰⁹ Którą wyliczono jako iloczyn ceny zwycięskiej oferty oraz szacowanego zużycia energii,

¹¹⁰ Z tego: 992,8 tys. zł w 2022 r. oraz 1 017,4 tys. zł w 2023 r.

zaciągnięciem zobowiązania, które mogło w okresie jej obowiązywania przekroczyć wartość wskazaną w umowie.

Zastępca Dyrektora GKM, oświadczyła, że skierowanie wniosku do Przedsiębiorcy z Bydgoszczy o dokonanie zlecenia zakupu kontraktu każdorazowo poprzedzała uzyskaniem ustnej zgody I Zastępcy Prezydenta. Dodała, że zastosowanie w umowie sprzedaży energii zapisu o maksymalnej cenie spowodowałoby, że żaden Wykonawca nie złożyłby oferty w postępowaniu, lub jeżeliby złożył, to z poziomem marży przebijającym kilkakrotnie poziom w tym postępowaniu osiągnięty.

Dla realizacji zamówienia nr BZP.271.PN.37.2021 Gmina wybrała model ceny elastycznej¹¹¹. Jak oświadczyła Zastępca Dyrektora GKM było to podyktowane doświadczeniami z lat wcześniejszych, kiedy taki model zakupu za każdym razem przynosił wymierne korzyści finansowe¹¹².

Jednocześnie w Urzędzie nie zostały zidentyfikowane ryzyka w zakresie dostaw energii elektrycznej pomimo, że do wspólnych zadań¹¹³ komórek organizacyjnych Urzędu należało w szczególności: sprawowanie kontroli zarządczej dla zapewnienia realizacji celów i zadań w sposób zgodny z prawem, efektywny, oszczędny i terminowy, w szczególności poprzez zarządzanie ryzykiem.

Przedsiębiorca z Bydgoszczy w *Analizie potrzeb i wymagań zamawiającego*¹¹⁴ wskazał na niestabilność sytuacji na rynku energii elektrycznej i wzrastające ceny spowodowane głównie wzrostem kosztów uprawnień do emisji CO₂ oraz, że dalszy wzrost cen wiąże się z ryzykiem pogorszenia się sytuacji ekonomicznej wykonawcy zamówienia.

Odnosząc się do niezidentyfikowania przez Urząd ryzyka istotnego wzrostu zobowiązań dla Gminy w związku ze wzrostem cen energii w trakcie realizacji umowy nr 41/PN/2021, Zastępca Dyrektora GKM wyjaśniła, że na etapie analizowania ryzyka przez Przedsiębiorcę z Bydgoszczy nie można było wykazać i przewidzieć innych istotnych ryzyk, ponieważ rynki energetyczne w Europie nie znajdowały się jeszcze na tak wysokim poziomie (wysokich cen), jak miało to miejsce w IV kwartale 2021 r. Dodała, że celem zamawiającego było zastosowanie mechanizmu zakupu energii elektrycznej i uzyskania korzyści (w odniesieniu do bieżących realiów) w perspektywie całego okresu obowiązywania umowy w porównaniu do zawieranych umów długoterminowych ze stałą ceną.

Zidentyfikowane w *postępowaniu nr BZP.271.PN.37.2021* nieprawidłowości zostały szczegółowo opisane w sekcji: *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: 784-1239, 1647-1674, 4051-4052, 4504, 4653-4655, 4664-4666)

Obowiązujące w rozliczeniach z Tauron Sprzedaż sp. z o.o. ceny zakupu¹¹⁵ za jedną MWh w ramach kontraktów zawartych na TGE wynosiły:

- w 2021 r.: 281,41 zł (tj. 0,2841 zł/kWh);

¹¹¹ Tj. zakup energii elektrycznej na podstawie notowań produktów na TGE

¹¹² Według wyliczeń Przedsiębiorcy z Bydgoszczy poprzez wykorzystanie innowacyjnego modelu zakupu energii elektrycznej w latach 2020-2021 na TGE Gmina wygenerowała oszczędności 1,3 mln zł brutto. Wartość oszczędności wyliczona została na podstawie kosztu wolumenu zamówienia 27 200 MWh na lata 2020-2021 oraz finalnych cen zakontraktowanych w modelu elastycznym dla Gminy względem średnich stałych cen uzyskiwanych przez innych zamawiających/ grupy zakupowe na lata 2020-2021, gdzie otwarcie ofert przetargowych nastąpiło w listopadzie 2019 r.

¹¹³ Określonych postanowieniami § 19 ust. 2 pkt 24) regulaminu organizacyjnego Urzędu Miasta Pily.

¹¹⁴ Opracowanym na potrzeby zamówienia przez Przedsiębiorcę z Bydgoszczy w związku z realizacją obowiązku określonego w art. 83 Pzp.

¹¹⁵ Na potrzeby dostawy dla Gminy.

- w 2022 r.: I kw. - 1 478,23 zł (tj. 1,4782 zł/kWh); II kw. - 712,83 zł (tj. 0,7128 zł/kWh); III kw. - 838,03 zł (tj. 0,8380 zł/kWh); IV kw. - 1 923,23 zł (tj. 1,9232 zł/kWh);

Obowiązujące w rozliczeniach z Enea Oświetlenie Sp. z o.o. ceny energii za jedną kWh wynosiły: w 2021 r. - 0,31 zł, w 2022 r. - 0,48 zł.

Obowiązujące w rozliczeniach z Enea S.A., w okresie objętym kontrolą, stawki (ceny netto) za jedną kWh¹¹⁶ wynosiły: w okresie od 1 stycznia 2021 do 30 czerwca 2021 r. - 0,4119 zł, od 1 lipca 2021 r. do 31 października 2021 r. - 0,4645 zł, od 1 listopada 2021 r. do 31 grudnia 2021 r. - 0,5380 zł; od 1 stycznia 2022 r. do 13 lutego 2022 r. - 0,6510 zł, od 14 lutego do 31 maja 2022 r. - 0,8789 zł; od 1 czerwca do 31 lipca 2022 r. - 0,8793 zł; od 1 sierpnia 2022 r. - 2,1540 zł.

(akta kontroli: 536-589, 668-683, 738-753, 2869-3524, 4504)

Pracownik GKM dokonywał kontroli merytorycznej faktur za dostawę oraz dystrybucję energii elektrycznej. Kontrola ta ograniczała się do potwierdzenia zgodności z umowami: wydatków, kodów PPE, numerów licznika, taryfy, mocy umownej, zużycia energii. Zastępca Dyrektora GKM wyjaśniła, że w wyniku tych działań, 25 PPE objętych umowami kompleksowymi z Enea S.A. włączono do przedmiotu postępowania przetargowego na dostawę energii realizowanego w 2021 r. Jednocześnie nieuwjęcie 23 PPE objętych umowami kompleksowymi zawartymi w 2017 oraz 2018 r. w przetargu na dostawę energii elektrycznej zrealizowanym w 2019 r., Zastępca Dyrektora GKM wyjaśniła błędem pracownika. Ponadto wskazała, że umowy kompleksowe z Eneą S.A. na usługi dystrybucji i zakup energii docelowo zostaną wypowiedziane i wejdą w przedmiot realizowanych postępowań przetargowych na dostawę energii.

Analiza 78 faktur wystawionych przez Tauron Sprzedaż sp. z o.o. w 2022 r.¹¹⁷ za dostawę energii w ramach zamówienia będącego wynikiem przetargu na dostawę energii dla Gminy i jej jednostek w latach 2022-2023 wykazała, że w 12 z nich wykazano dostawę energii, o łącznej wartości 45 611,48 zł, do czterech PPE¹¹⁸, których nie było w dokumentacji przetargowej ani w umowie nr 41/PN/2021. Jednocześnie na każdej z objętych analizą faktur, w ramach kontroli merytorycznej umowa ta oraz przetarg nieograniczony zostały wskazane, odpowiednio przez: pracownika GKM oraz pracownika Biura Zamówień Publicznych. Trzy wskazane PPE dot. oświetlenia ulicznego nie były także ujęte w ewidencji prowadzonej na Stanowisku do spraw infrastruktury technicznej w GKM.

Zastępca Dyrektora GKM wyjaśniła, że faktury dotyczące sprzedaży energii dla PPE będących przedmiotem postępowania na zakup energii na TGE podlegały analizie przez Przedsiębiorcę z Bydgoszczy realizującego umowę doradztwa. Nieprawidłowość w tym zakresie została szczegółowo opisana w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: 2870-3524, 3587-4050, 4119-4126, 4131-4140, 4191-4209,)

Wyniki analizy 169 faktur¹¹⁹ wystawionych przez Enea S.A. w związku z zawartymi umowami kompleksowymi dot. 24 PPE wykazały, że zakup energii elektrycznej

¹¹⁶ Dla taryfy mały biznes C11o –pn. jasna noc.

¹¹⁷ Tj. wszystkich wystawionych w okresie od 1 stycznia 2022 r. do 23 listopada 2022 r. i przekazanych Gminie.

¹¹⁸ Z tego: trzy dotyczyły oświetlenia ulicznego - 590310600002519830 ul. Wawelska, - 590310600001800731 ul. Składowa, - 5903106000020059424 ul. Dąbrowskiego, jeden dot. sygnalizacji świetlnej; - 590310600001061934 ul Bydgoska.

¹¹⁹ Na łączną kwotę 167 618,00 zł (z tego: 58 822,994 zł w 2021 r. oraz 108 795,01 zł w 2022 r.), w tym sprzedaż energii: 152 642,53 zł oraz opłata handlowa: 14 975,46 zł dot. zużytej energii w ilości 160 023 kWh.

w 2021 r. w ilości 87 018 kWh skutkowało wydatkiem w kwocie 59 169,85 zł¹²⁰ zł, natomiast w 2022 r. w ilości 43 669 kWh skutkowało wydatkiem w kwocie 61 240,12¹²¹ zł, podczas gdy zastosowanie stawek zakontraktowanych przez Gminę na TGE w ramach umów realizowanych w latach 2021 oraz 2022 w wyniku przetargu nieograniczonego wiązałyby się z wydatkiem, odpowiednio: 18 417,35¹²² zł oraz 52 434,42 zł¹²³.

(akta kontroli str. 536-589, 2364-2435, 2869-3534)

W Gminie nie był przeprowadzany audyt efektywności energetycznej.

(akta kontroli str. 4119-4126, 4131-4140)

W celu zracjonalizowania oraz zoptymalizowania zapotrzebowania na energię elektryczną, w okresie objętym kontrolą dokonano wymiany zegarów sterujących oświetleniem będącym własnością Enea Oświetlenie Sp. z o.o. oraz dokonywano systematycznej wymiany opraw oświetleniowych z sodowych na oświetlenie LED. Z wykorzystaniem takiego oświetlenia realizowane były także prowadzone przez Gminę inwestycje.

W listopadzie 2022 r. urząd zawarł umowę¹²⁴, której przedmiotem było opracowanie programów w zakresie adaptacji do zmian klimatu, gospodarki niskoemisyjnej, transformacji energetycznej i innowacyjnego zarządzania miastem (Strategia Smart City¹²⁵). Zastępca Dyrektora GKM, powołując się na informacje pozyskane od Komendanta Straży Miejskiej w Pile wyjaśniła, że opracowanie to będzie zawierało opis stanu aktualnego oraz koncepcję rozwoju systemu inteligentnego zarządzania i sterowania oświetleniem ulicznym w Pile. Wdrożenie tego systemu skutkować ma znacznym ograniczeniem zużycia energii elektrycznej. Dalej podała, że w obecnej siedzibie Straży Miejskiej w Centrum Monitoringu Miejskiego jest przygotowywane stanowisko do zarządzania oświetleniem należącym do Gminy. W przyszłej siedzibie takie stanowisko jest przewidziane w pomieszczeniu Smart City, gdzie przy użyciu komputera będzie można dokonywać korekt, bądź włączeń lub wyłączeń poszczególnych opraw lub sektorów oświetlenia.

(akta kontroli str. 771-783, 4119-4126, 4131-4140, 4156-4159, 4163-4183)

Powołany przez NIK biegły¹²⁶ szczegółową analizą objął dane z faktur wystawionych przez Enea Operator sp. z o.o. za zużycie energii elektrycznej na potrzeby oświetlenia przestrzeni publicznej Gminy za okres od 1 stycznia 2021 r. do 30 listopada 2022 r. Analizą objęto wydatki dotyczące 266 PPE, spośród 290 PPE, dla których Gmina klasyfikowała wydatki do rozdziału 90015, wg stanu na koniec 2022 r. W opinii biegłego, do zawyżenia zamówionej przez Gminę mocy umownej, w stosunku do faktycznych potrzeb, doszło w przypadku 23 PPE (8,6% PPE objętych analizą), co skutkowało wyższymi opłatami dystrybucyjnymi. Ponadto, w przypadku 72 PPE (spośród 266, tj. 27,1% poddanych analizie), w opinii biegłego niewłaściwie dobrano taryfę, co również zawyżało koszty ponoszone przez Gminę. Powyższe ustalenia zostaną przedstawione szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 4228-4504, 4509-4635)

Dla porównania wydatków nie ujęto faktury dot. 2022 r. dot. zużycia energii elektrycznej na przełomie kwartałów: II i III oraz III i IV.

¹²⁰ Z tego: za zużytą energię: 50 505,58 zł oraz opłata handlowa: 8 664,27 zł.

¹²¹ Z tego: za zużytą energię: 57 669,07 zł oraz opłata handlowa: 3 571,05 zł.

¹²² Tj. po cenie finalnej: 24 487,74 zł.

¹²³ Tj. po cenie finalnej: 55 999,17 zł.

¹²⁴ Nr 42/TP/2022 ze spółką, z o.o. z siedzibą w Łodzi.

¹²⁵ Czyli inteligentne miasto, tj. koncepcja urbanistyczna, która zakłada rozwój obszarów miejskich w oparciu o technologie informatyczne i komunikacyjne.

¹²⁶ Biegły z zakresu oceny efektywności energetycznej, tworzenia narzędzi analitycznych i prowadzenia analiz wydatków na oświetlenie drogowe służących optymalizacji wydatków na energię elektryczną.

Konsekwencją nieprawidłowo dobranych mocy umownych dla poszczególnych PPE był niewłaściwy dobór wartości zabezpieczeń przedlicznikowych¹²⁷. Parametry zabezpieczenia przedlicznikowego winny być adekwatne do mocy przyłączeniowej – ustalonej w sposób odpowiedni do faktycznego zużycia energii elektrycznej przez jej odbiorniki (lampy oświetleniowe). Wszystkie lampy były sterowane zegarami astronomicznymi, stąd Gmina miała możliwość precyzyjnego ustalania wymaganej mocy umownej dla konkretnych PPE. Według opinii biegłego, zawyżone wartości zabezpieczeń przedlicznikowych generowały m.in. zbędne ryzyko nieuprawnionego przyłączenia do sieci. Zastosowanie niewłaściwych zabezpieczeń przedlicznikowych, w okresie objętym analizą biegłego, spowodowało wystąpienie zawyżonego zużycia energii elektrycznej¹²⁸ wielkości 186 857,51 kWh. Zagadnienie to zostało szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Biegły nie mógł się natomiast odnieść w sposób szczegółowy do parametrów zabezpieczeń przedlicznikowych w poszczególnych PPE z uwagi na brak informacji w materiałach źródłowych, do jakiego układu (jedno lub trójfazowego) należą sieci.

(akta kontroli:, str. 4512-4635.)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1) Urząd nie gromadził, w sposób kompletny i usystematyzowany, danych o bieżących odczytach z urządzeń pomiarowych oraz mocy pobieranej przez punkty świetlne sieci, numerze słupa, typie zegara sterującego, obowiązującej taryfie oraz stanie technicznym urządzeń. Żadna z prowadzonych w Urzędzie ewidencji dotyczących oświetlenia przestrzeni publicznej Gminy nie zawierała: trzech PPE, dla których dostawę energii elektrycznej świadczył Tauron Sp. z o.o., pełnego katalogu wszystkich PPE oraz informacji o faktycznych nastawieniach zegarów sterujących pracą oświetlenia.

(akta kontroli str.109-134, 1675-1765, 4693-4695)

Zastępca Dyrektora GKM oświadczyła, że nie ma obowiązku gromadzenia takich danych w formie oddzielnych wykazów, w szczególności danych zarejestrowanych przez układy pomiarowo-rozliczeniowe w zakresie energii elektrycznej zużytej na oświetlenie przestrzeni publicznej, a dane dot. obowiązującej taryfy znajdują się w zawartych ze spółkami energetycznymi umowach. Zastępca Dyrektora dodała, że w trakcie prowadzonych przez Urząd inwestycji każdy słup oznaczony zostaje numerem, a szczegółowe informacje dot. wykonania oświetlenia będącego własnością Gminy, zarówno w odniesieniu do linii kablowych, szafek oświetleniowych, słupów i opraw, znajdują się w dokumentach OT. Natomiast czas pracy oświetlenia sterowany był zegarami skorelowanymi z godzinami wschodów i zachodów słońca, a dane dotyczące obowiązujących taryf ujęte były w zawartych umowach.

W ocenie NIK, brak pełnych i rzetelnych danych o elementach i parametrach infrastruktury oświetlenia drogowego istotnie utrudnia weryfikację kosztów oświetlenia i sprawne zarządzanie nim. Jednocześnie, samo nastawienie zegarów nie dawało zapewnienia, że faktyczny czas pracy poszczególnych PPE był zgodny z tymi nastawieniami. O zasadności posiadania ewidencji obejmującej kompletne dane o infrastrukturze oświetlenia drogowego świadczą też nieprawidłowości stwierdzone przez NIK i przedstawione w dalszej treści niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

¹²⁷ <https://www.enea.pl/pl/dlafirmy/obsługa-klienta-i-kontakt/zmiany-w-umowie> (odsłona w dniu 9 lutego 2023 r.)

¹²⁸ Za zawyżone zużycie energii elektrycznej uznaje się wynik dodatni różnic pomiędzy danymi wynikającymi ze zużycia energii elektrycznej w określonym czasie (faktura), a maksymalnym dopuszczalnym w tym samym okresie (moc umowna pomnożona przez liczbę godzin pracy w dniach określonych na fakturze).

(akta kontroli str. 4119-4126, 4131-4140)

2) Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta Piły zaktualizowane zostały dopiero 31 stycznia 2021 r.¹²⁹, tj. 18 lat i trzy miesiące po terminie określonym w art. 19 ust. 2 Prawa energetycznego.

(akta kontroli str. 135-166)

Według Zastępcy Dyrektora GKM, Gmina zawarła ze spółką akcyjną z siedzibą w Opolu, umowę na wykonanie zadania polegającego m.in. na opracowaniu, w sierpniu 2022 r., projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla miasta Piły.

NIK wskazuje, że opracowanie projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe jest realizacją zadania własnego gminy w zakresie planowania i organizacji zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepło i paliwa gazowe, o którym mowa w art. 18 ust. 1 pkt 1 Prawa energetycznego w związku z art. 7 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym¹³⁰.

(akta kontroli str. 4106-4113, 4191-4209)

3) W umowie doradztwa, zawartej 12 lutego 2021 r., przyjęto mechanizmy płatności¹³¹, które skutkowały zapłatą całości wynagrodzenia do 12 grudnia 2022 r., tj. przed realizacją usługi, co było działaniem nierzetelnym i niegospodarnym

Na dzień kontroli¹³² nie zostało zrealizowanych pięć zadań¹³³ wynikających z zakresu umowy doradztwa. W dniu 30 czerwca 2021 r. nierzetelnie sporządzono protokół odbioru części usług objętych umową doradztwa, ponieważ potwierdzono wykonanie czynności, które nie mogły być jeszcze wykonane¹³⁴, gdyż postępowanie przetargowe, którego dotyczyły wszczęte zostało dopiero 8 października 2021 r.¹³⁵. Potwierdzono także wykonanie, na etapie przygotowywania postępowania, analiz: zużycia energii oraz dopasowania taryf i mocy umownej dla punktów poboru objętych postępowaniem¹³⁶. Tymczasem, takich analiz albo nie wykonano, albo wykonano je nierzetelnie. Jak wynika z ustaleń kontroli NIK, w przypadku 59 PPE, ich parametry, tj. taryfa oraz moc umowna były takie same w dokumentacji dot. przetargu realizowanego w 2019 r. i w 2021 r. oraz pokrywały się z danymi ujętymi pierwotnie w zawartych z Enea Operator umowach na dystrybucję energii.

(akta kontroli str. 419-535)

Według Zastępcy Dyrektora GKM, harmonogram płatności zawarty w umowie na doradztwo wynikał z dotychczas stosowanej praktyki, a niezrealizowanie zadań wynikających z umowy doradztwa wynikało z:

– niemożliwości, na podstawie zapisów umowy nr 41/PN/2021, dokonania korekty zakupu¹³⁷ po dokonaniu jego zlecenia;

---

¹²⁹ Data uchwały.

¹³⁰ Dz. U. z 2023 r. poz. 40.

¹³¹ Ustalony w §5 ust. 3 umowy harmonogram przewidywał płatność wynagrodzenia w trzech ratach, w tym ostatnia płatna do 15 grudnia 2022 r.

¹³² Tj. 6 lutego 2023 r.

¹³³ Tj.: korekta zakupionych produktów na rynku hurtowym, celem optymalizacji kosztów zakupu energii; bieżąca kontrola kosztów i zużycia energii z uwzględnieniem specyfiki wdrożonego modelu zakupu energii; monitorowanie wyników osiągniętych w poszczególnych okresach rozliczeniowych; analiza zmian taryf w obszarze usług dystrybucyjnych; analiza zmian mocy umownej w stosunku do mocy rzeczywiście pobranej.

¹³⁴ Tj.: badania i oceny złożonych ofert przez wykonawców; przedłożenia propozycji wykluczenia danych wykonawców z postępowania, odrzucenia ofert, wyboru najkorzystniejszej oferty lub unieważnienie postępowania wraz z uzasadnieniem; przygotowanie propozycji rozstrzygnięcia odwołań dotyczących wyboru najkorzystniejszej oferty.

¹³⁵ Data ogłoszenia w Dz. Urz. UE.

¹³⁶ Tj. zadania określonego w § 4 ust. 1 umowy doradztwa,

¹³⁷ Poszczególnej transzy dla określonego okresu.

- rozliczania poszczególnych transz/kwartalów ze Sprzedawcą na podstawie dokonanych zleceń kontraktowania¹³⁸ i rzeczywistych zużyć poszczególnych Odbiorców, co nie wymagało bieżącego kontrolowania wolumenu zużycia i kosztów zakupu;
- wejścia w życie ustawy o środkach mających na celu ograniczenie wysokości cen energii elektrycznej oraz rozporządzenia w sprawie wzoru oświadczenia odbiorcy uprawnionego;
- zweryfikowania parametrów PPE przez Przedsiębiorcę z Bydgoszczy na etapie przygotowania dokumentacji przetargowej – na podstawie danych i dokumentów przekazanych przez Urząd. Dodała, że dobór parametrów¹³⁹ PPE jest bezpośrednio określony w umowach na świadczenie usług dystrybucji i odpowiada charakterystyce i zapotrzebowaniu Urzędu. Pomimo to, oświadczyła, że Przedsiębiorca z Bydgoszczy zapowiedział przeprowadzenie pod koniec I kwartału 2023 r. analizy wolumenu zużycia i kosztów zakupu energii oraz bieżących parametrów dystrybucyjnych.

(akta kontroli str. 4191-4209)

NIK zauważa, że niewskazanie w umowie doradztwa terminów wykonania poszczególnych analiz nie pozwalało na rzetelne weryfikowanie jej realizacji. Gmina, nie mając wpływu na poziom cen zakupu energii, powinna rozważyć możliwość zmian parametrów poszczególnych odbiorników energii, a to wymagało wcześniejszych analiz. Ich przeprowadzenie należało wyegzekwować na mocy umowy doradztwa. Co istotne, standardy kontroli zarządczej zalecają weryfikację operacji finansowych i gospodarczych przed i po realizacji¹⁴⁰.

4) Prezydent nie wyegzekwował stosowania w 2021 r. przez wykonawcę § 3 ust. 2 umowy PUO 2019, w myśl którego, cena zakupu przez Wykonawcę energii nie mogła przekroczyć ceny uzyskanej przez Gminę w wyniku przetargu na dostawę energii dla oświetlenia drogowego na jej majątku. Tymczasem, w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2021 r., w rozliczeniach z Eneą Oświetlenie sp. z o.o. stosowano cenę energii¹⁴¹ (netto - cena kontraktu) w kwocie 0,31 zł/kWh pomimo, że w roku tym cena dla dostaw energii dla Gminy, uzyskana na podstawie zamówienia będącego wynikiem postępowania w przetargu nieograniczonym, ustalana była wg stawki 0,21165 zł/kWh netto¹⁴². Tym samym w 2021 r. Gmina poniosła stratę w kwocie, co najmniej 78 004,78 zł.¹⁴³ Działanie takie było niegospodarne i naruszało zasady określone w przepisach art. 44 ust. 3 ustawy o finansach publicznych.

(akta kontroli str. 536-589, 3535-3673, 4263-4264, 4277-4294, 4708-4709, 4504, 4696-4697.)

Zastępca Dyrektora GKM oświadczyła, że w momencie prowadzenia negocjacji dot. zawarcia umowy PUO 2019 cena energii nie przekraczała ceny zakupu uzyskanej przez Gminę w przetargu nieograniczonym. Dodała, że umowa nie zawierała mechanizmu, który jednoznacznie pozwalałby Gminie na jej aneksowanie, przy czym podkreśliła, że Gmina dostrzegła ten fakt i odpowiednie zapisy zostały wprowadzone do umowy PUO 2021.

(akta kontroli str. 4119-4126, 4131-4140, 4191-4209, 4684-4692)

¹³⁸ Tj. wyznaczenia ceny końcowej za MWh dla danego okresu rozliczeniowego.

¹³⁹ W tym taryf i mocy umownych.

¹⁴⁰ Standard C.14. lit. d.

¹⁴¹ Ustalona w załączniku nr 5 do umowy PUO 2019.

¹⁴² Cena finalna wynosiła 0,28141 zł/kWh.

¹⁴³ Tj. różnicy pomiędzy kosztem zakupu 2 728 394 kWh¹⁴³ po cenie wskazanej w załączniku nr 5 do umowy PUO 2019, a kosztem zakupu po cenie uzyskanej na 2021 r., w wyniku realizacji przetargu.

NIK zwraca uwagę, że postanowienia umowy PUO 2019 dotyczyły okresu od 1 stycznia 2020 r. do 31 grudnia 2021 r. Tymczasem, w momencie prowadzenia negocjacji¹⁴⁴, Gmina posiadała zakontraktowaną na TGE cenę zakupu energii elektrycznej tylko na 2020 r. i ona stała się podstawą do kalkulacji wynagrodzenia wykonawcy umowy PUO 2019 w dniu jej podpisywania¹⁴⁵. Jednak postanowienia, w brzmieniu: „Zakup przez Wykonawcę (...) energii elektrycznej na potrzeby świadczonej usługi (...) będzie się odbywać na podstawie cen energii (...) zawartych w cennikach Enea S.A. (...) jednak cena zakupu energii przez wykonawcę nie może przekroczyć ceny uzyskanej przez Zamawiającego w wyniku przetargu na dostawę energii dla oświetlenia drogowego na majątku zamawiającego.”, wskazują na stany przyszłe. Jednocześnie, uczestniczący w negocjacjach przedstawiciele Gminy wiedzieli, że zakupy kontraktów energii elektrycznej dokonywane będą na TGE i ceny zakupu energii elektrycznej uzyskane w wyniku przetargu będą znane w przyszłości. Ponadto przywołany w wyjaśnieniach mechanizm aneksowania zawarty w umowie PUO 2021 znajdował się już w projekcie umowy PUO 2019 (stanowiącym przedmiot negocjacji), jednak nie został włączony do ostatecznej treści umowy. Biorąc pod uwagę, że - jak wynika z wyjaśnień - projekty umów PUO zostały zaproponowane przez Eneę Oświetlenie sp. z o.o., to nieujęcie postanowień dot. aneksowania w ostatecznie podpisanej w 2019 r. umowie działało na niekorzyść Gminy.

5) W wyniku nierzetelnie prowadzonej kontroli merytorycznej potwierdzono zgodność z umową nr 41/PN/2021 co najmniej 12 faktur, w których wykazana została dostawa energii elektrycznej, o łącznej wartości 45,6 tys. zł, do czterech PPE, które nie były objęte tą umową.

(akta kontroli str. 3674-4050)

Zastępca Dyrektora GKM wyjaśniła, że Tauron Sprzedaż sp. z o.o. świadczyła dostawę energii elektrycznej do wskazanych PPE na podstawie wystąpienia Gminy Piła do Tauron o zawarcie umów z Enea Operator sp. z o.o. na dystrybucję i zakup energii przez Tauron w 2018 r.

(akta kontroli str. 4191-4209)

NIK zauważa, że umowa zawarta z Tauron Sprzedaż sp. z o.o. w 2021 r. w wyniku postępowania przetargowego nie stanowiła formalnej kontynuacji wcześniejszych umów zawieranych z tym dostawcą. Ponadto dokumentacja przetargowa oraz załącznik do umowy wskazywały PPE, do których ma ona zastosowanie.

6) W odniesieniu do postępowania nr BZP.271.PN.37.2021:

6.1. Nierzetelnie opisano przedmiot zamówienia ponieważ w: *Wykazie obiektów zamawiającego objętych umową* (Załącznik nr 1 do SWZ¹⁴⁶) oraz *Szczegółowym opisie przedmiotu zamówienia* (Załącznik nr 2 do SWZ):

- ujętych zostało 25 PPE objętych umowami kompleksowymi z Enea S.A. zawartymi¹⁴⁷ na czas nieoznaczony, a każdy z nich opisany został jako objęty umową na dystrybucję energii elektrycznej z Enea Operator Sp. z o.o. oraz umową sprzedaży z Tauron Sprzedaż sp. z o.o. zawartą na czas określony do 31 grudnia 2021 r. Jednocześnie wskazano, że w wyniku przetargu każdy z ww. PPE objęty zostanie dostawą energii elektrycznej w okresie od 1 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2023 r. Wyszacowane łączne zużycie energii dla tych PPE w latach 2022 oraz 2023 wnosilo 131 031 kWh;

¹⁴⁴ Tj. 20 grudnia 2019 r.

¹⁴⁵ Tj. 31 grudnia 2019 r.

¹⁴⁶ Specyfikacja warunków zamówienia z 5 października 2021 r. (dalej; SWZ).

¹⁴⁷W grudniu 2017 r. (19 umów), w lutym lub marcu 2018 r. (trzy umowy) oraz w czerwcu 2021 r. (dwie umowy);

- nie zostało ujętych pięć PPE, dla których¹⁴⁸ dostawę energii elektrycznej świadczył Tauron Sprzedaż sp. z o.o.;

- ilość zużycia energii elektrycznej dla 67 PPE oszacowana na okres objęty przetargiem różniła się o 349 048 kWh od rzeczywistego zużycia w okresie 24 miesięcy przed datą szacowania, pomimo oświadczenia podmiotu, który dokonał szacowania, że określono ją na podstawie zużycia za ten okres.

Działanie takie skutkowało naruszeniem zasady przejrzystości, o której mowa w art. 16 pkt 2 ustawy z dnia 11 września 2019 r. - Prawo zamówień publicznych¹⁴⁹. Mogło to wpłynąć na wynik postępowania bowiem, jak wynikało z umowy, wyłoniony w przetargu Wykonawca pełnił funkcję podmiotu odpowiedzialnego za bilansowanie handlowe dla energii elektrycznej sprzedanej do PPE Odbiorcy, gdzie bilansowanie rozumiane było jako pokrycie strat wynikających z różnicy zużycia energii prognozowanego w stosunku do rzeczywistego w danym okresie rozliczeniowym. Dlatego dokumentacja przetargowa stanowiła istotny wyznacznik dla kalkulacji poziomu marży wskazanego w ofercie.

(akta kontroli str. 959-1239, 3674-4050, 4160-4162, 4504, 4684-4692)

Zastępca Dyrektora GKM oświadczyła, że nieprawidłowy opis 25 oraz nieujęcie pięciu PPE był wynikiem błędu pracownika, natomiast przewidywane zużycie energii elektrycznej jest dla wykonawców informacją orientacyjną, ponieważ rozliczenia poszczególnych transz ze sprzedawcą odbywają się na podstawie dokonanych zleceń kontraktowania i rzeczywistego zużycia. Dodała, że wykonawcy mają świadomość, że wolumen wykazany w zamówieniu może w rzeczywistości odbiegać od szacunku w trakcie realizacji umowy, co może być spowodowane np. warunkami pogodowymi, wpływającymi na inny charakter funkcjonowania lub czas użytkowania instalacji pobierającej energię.

(akta kontroli str. 4156-4169, 4191-4209, 4684-4692)

NIK zauważa, że wyjaśnienie to nie uzasadnia różnic pomiędzy rzeczywistym oraz oszacowanym zużyciem energii elektrycznej dot. oświetlenia administrowanego przez Urząd (głównie oświetlenia drogowego), dla których Urząd wskazał, że sterowane są urządzeniami skorelowanymi z zegarem astronomicznym. Wyjaśnienie nie uzasadnia także tak znacznych dysproporcji jak dla: PPE: 590310600021869121¹⁵⁰, gdzie na każdy rok (tj. 2022 oraz 2023) oszacowano zużycie w ilości 97 kWh¹⁵¹, podczas gdy faktyczne zużycie w 2021 r. wyniosło 53 464 kWh, a w okresie od 9 listopada 2019 r. do 31 sierpnia 2021 r. 67 930 kWh; dla PPE: 590310600019463096¹⁵²: oszacowano 125 kWh, podczas gdy faktyczne zużycie w 2021 r. wyniosło 76 634 kWh, a w okresie od 30 października 2019 r. do 24 sierpnia 2021 r. 92 977 kWh. Ponadto część PPE posiadała oszacowaną ilość zużycia zbliżoną do deklarowanej w pierwotnych umowach dystrybucji energii pomimo znacznie odbiegającego od tych wartości faktycznego zużycia, np.: PPE: 590310600001061668¹⁵³ gdzie na każdy rok (tj. 2022 oraz 2023) oszacowano zużycie w ilości 19 200 kWh¹⁵⁴, podczas gdy faktyczne zużycie w 2021 r. wyniosło 53 464 kWh, a w okresie od 22 listopada 2019 do 21 września 2021 r.: 16 034 natomiast w umowie na dystrybucję¹⁵⁵ deklarowano średnioroczne zużycie: 19 300

¹⁴⁸ W dniu ogłoszenia przetargu.

¹⁴⁹ Tj. Dz. U. z 2022 r. poz. 1710 ze zm.

¹⁵⁰ Podświetlenie fontanny.

¹⁵¹ Takie samo zużycie szacowano na 2021 r. w dokumentacji przetargu realizowanego w 2019 r.

¹⁵² Ul. Matejki.

¹⁵³ Ul. Gen. Władysława Andersa Kity, Zioly;

¹⁵⁴ Na 2021 r. w dokumentacji przetargu realizowanego w 2019 r. szacowano: 18 250 kWh.

¹⁵⁵ Nr D/II/56/5A/12/003061/0 z 1 października 2012 r.

kWh; dla PPE: 590310600001023895 oszacowano 6 200 kWh¹⁵⁶, podczas gdy faktyczne zużycie w 2021 r. wyniosło 2 050 kWh, a w okresie od 3 października 2019 do 31 sierpnia 2021 r.: 4 124 kWh natomiast w umowie na dystrybucję¹⁵⁷ deklarowano średnioroczne zużycie: 5 892 kWh.

6.2. Protokół z postępowania¹⁵⁸ sporządzony został nierzetelnie, ponieważ w pkt A. 4 lub w pkt B nie wskazano osoby, której powierzono zostało przygotowanie i przeprowadzenie postępowania zgodnie z umową doradztwa (nr 53/ZP/2021 z 12 lutego 2021 r.).

(akta kontroli str. 425-526, 981-989, 1026)

Zastępca Dyrektora GKM wyjaśniła, powołując się na Dyrektora Biura Zamówień Publicznych, że niewskazanie w protokole z zamówienia publicznej osoby, której powierzono przygotowanie oraz przeprowadzenie postępowania było wynikiem niedopatrzania osoby sporządzającej protokół. Dodała, że osoba której powierzono przygotowanie postępowania również w nim uczestniczyła, jednak ze względu na ważność tego postępowania, pełen nadzór nad nim prowadziło Biuro Zamówień Publicznych.

(akta kontroli str. 4191-4209)

6.3. Nieujęcie w przedmiocie przetargu części PPE dot. oświetlenia przestrzeni publicznej objętych umowami kompleksowymi zawartymi w imieniu Gminy z Enea S.A. przez przedstawiciela ZDiZ oraz niepodjęcie skutecznych działań w celu wymówienia umów kompleksowych z Enea S.A., którymi objęte było 25 PPE administrowane przez Urząd, pomimo ich włączenia do umowy nr 41/PN/2021, skutkowało zawyżeniem przez Gminę wydatków na kwotę co najmniej 39 923,11 zł. Wyloniony w przetargu Wykonawca nie świadczył w 2022 r. sprzedaży energii elektrycznej do 25 PPE ujętych w Załączniku nr 1 do umowy nr 41/PN/2021, pomimo, że był do tego zobligowany jej postanowieniami¹⁵⁹. Zobowiązał się także¹⁶⁰ do złożenia w imieniu Zamawiającego oświadczenia o ich wypowiedzeniu (o ile wystąpi taka konieczność). W przypadku nienależytego wykonania tego obowiązku skutkującego brakiem zmiany Wykonawcy energii elektrycznej, Wykonawca miał¹⁶¹ zapłacić karę w wysokości różnicy pomiędzy ceną sprzedaży wynikającą z umowy nr 41/PN/2021, a ceną sprzedaży energii elektrycznej w ramach umów kompleksowych.

(akta kontroli str. 536-589, 990-1192, 2869-3534, 4504)

Według Zastępcy Dyrektora GKM, nie było możliwe by przedsiębiorca w ramach realizacji umowy na doradztwo podjął pomoc prawną w skutecznym wypowiedzeniu umów kompleksowych, ponieważ pracownik odpowiedzialny za sprawy związane z oświetleniem przestrzeni publicznej nie przygotował dokumentów mających na celu wypowiedzenia umów kompleksowych z Eneą S.A. i zawarcia nowych z Tauron Sprzedaż sp. z o.o. Jednocześnie odpowiednie wnioski nie zostały przekazane do Tauron Sprzedaż sp. z o.o., dlatego nie egzekwowano kary przewidzianej w umowie. Dodała, że umowy kompleksowe z Eneą S.A. na usługi dystrybucji i zakup energii docelowo zostaną wypowiedziane.

(akta kontroli: 4191-4209, 4684-4692)

Zdaniem NIK, wskazywanie jako przyczyny powyższych nieprawidłowości zaniechania pracownika i jednocześnie utrzymywanie stanu faktycznego powstałego

¹⁵⁶ Takie samo zużycie szacowano na 2021 r. w dokumentacji przetargu realizowanego w 2019 r.

¹⁵⁷ Nr D/II/56/5A/12/003099/0 z 1 października 2012 r.

¹⁵⁸ Zatwierdzony 5 stycznia 2022 r.

¹⁵⁹ Tj. § 3 ust. 1 pkt 1.

¹⁶⁰ Postanowieniami § 3 ust. 1 pkt 5.

¹⁶¹ Jak wynikało z postanowień § 9 ust. 2.

w wyniku tego zaniechania, bez wskazania na dodatkowe analizy w tym zakresie, świadczy o braku skutecznego nadzoru nad zarządzaniem dostawą energii elektrycznej. Już w 2021 r., w „Analizie potrzeb i wymagań zamawiającego” deklarowano, że Zamawiający nie podzielił zamówienia na części, ponieważ m.in. trudno byłoby kontrolować wykonanie zamówienia, wydatkowanie finansów w przypadku umów zawartych z kilkoma wykonawcami i na ten sam przedmiot zamówienia w sytuacji, gdy obowiązywałyby inne ceny jednostkowe za energię elektryczną dla poszczególnych punktów poboru energii.

6.4. Działania mające na celu przeprowadzenie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na dostawę energii elektrycznej dla Gminy na lata 2022-2023 podejmowane były w sposób, który nie zapewniał realizacji dostawy energii elektrycznej w sposób oszczędny, z zachowaniem zasady uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów, tj. z naruszeniem dyspozycji art. 44 ust. 3 pkt 1 lit. a ustawy o finansach publicznych. Skutkowało to zakontraktowaniem cen energii na I kwartał 2022 r. po kursie 1 396,60 zł/KWh¹⁶², tj. zbliżonym do najwyższego odnotowanego na TGE w 2021 r. (tj. 1400,00 PLN/KWh¹⁶³).

Postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego na dostawę energii elektrycznej dla Gminy Piła wraz ze Spółkami Gminy na lata 2022-2023 nie zostało wszczęte niezwłocznie po opracowaniu przez Przedsiębiorcę z Bydgoszczy dokumentacji dla tego postępowania, tj. w okresie pomiędzy 30 czerwca 2021 r.¹⁶⁴ a 5 października 2021 r.¹⁶⁵. Działaniem takim zmniejszona została elastyczność czasowa w zakresie możliwości kontraktowania energii na cały rok (BASE_Y), ale także kwartalnego kontraktowania energii, w szczególności na I kwartał 2022 r.

Cena każdego z kontraktów zawartych na I, III oraz IV kwartał 2022 r. była wyższa niż średnioważony kurs transakcji BASE_Y-22 zawartych na GTE w grudniu 2021 r., który wyniósł: 721,84 zł/MWh. Ponadto¹⁶⁶, średnioważone ceny tygodniowe energii elektrycznej (PLN/MWh) w przedziale pomiędzy szóstym a 19 grudnia 2021 r. odnotowały okres spadku z ponad 1 150 PLN/MWh do poniżej 850 PLN/MWh, a maksymalny odnotowany kurs transakcji BASE_Y-22 w grudniu 2021 wyniósł: 930,00 PLN/MWh (minimalny natomiast: 525,00 PLN/MWh).

(akta kontroli str. 424-589, 959-1239, 4504.)

Zastępca Dyrektora GKM oświadczyła, że Zamawiający nie mógł dokonać realizacji żadnego zlecenia/kontraktowania w okresie od 7 grudnia 2021 r., ponieważ umowy sprzedaży energii elektrycznej były podpisywane korespondencją tradycyjną i wpłynęły od Sprzedawcy do Zamawiających po 15 grudnia 2021 r. Dodała, że Zamawiający znalazł się w sytuacji, gdzie przedział czasowy i możliwości kontraktowania przypadł na dni, w których odbywały się największe zawirowania i historyczne skoki cen na rynkach energetycznych. Jednocześnie, powołując się na Dyrektora Biura Zamówień Publicznych, oświadczyła, że decyzja o terminie wszczęcia postępowania należy do Zamawiającego.

Ponadto oświadczyła, że realizacja zlecenia, strategia zakupowa oraz wybór poszczególnych kontraktów zostały uzgodnione na spotkaniu w dniu 15 grudnia 2021 r. w Urzędzie, gdzie reprezentanci Zamawiających wspólnie i w porozumieniu podjęli decyzję o realizacji kontraktów BASE-Q.

(akta kontroli str. 4156-4159, 4163-4169, 4191-4209, 4667.)

¹⁶² Tj. cena finalna: 1 478,23 zł/MWh.

¹⁶³ Był to także najwyższy kurs notowany w całym 2021 r.

¹⁶⁴ Data odbioru zadania opisanego w umowie nr 53/ZP/2021 z 12.02.2021 r.

¹⁶⁵ Data przekazania ogłoszenia o zamówieniu Urzędowi Publikacji Unii Europejskiej.

¹⁶⁶ Jak wynika z Raportu TGE za grudzień 2021 r.

NIK zauważa, że sekwencja terminów podejmowania poszczególnych działań w ramach ww. postępowania, tj.: zaplanowanie¹⁶⁷ terminu wszczęcia postępowania na III kwartał 2021 r., zawarcie w lutym 2021 r. umowy na doradztwo, zobowiązującej jej wykonawcę do przygotowania i przeprowadzenia postępowania do 30 czerwca 2021 r., pomimo, że porozumienie¹⁶⁸ pomiędzy Gminą a jej spółkami (stronami) w zakresie wspólnego przeprowadzenia postępowania i udzielenia zamówienia publicznego zawarte zostało 24 września 2021 r., a z postanowień jego wynikało, że strony przedłożą Gminie, w terminie do 29 września 2021 r. dane niezbędne do sporządzenia dokumentacji przetargowej, natomiast wniosek o wszczęcie postępowania wpłynął z GKM do Biura Zamówień Publicznych 27 września 2021 r., świadczy o jego nierzetelnym przygotowaniu, z jednoczesnym pominięciem zasady, o której mowa w przywołanym już wcześniej art. 44 ust. 3 pkt 1 lit. a ustawy o finansach publicznych.

7) W Gminie nie prowadzono bieżących analiz wydatków za dystrybucję energii elektrycznej w powiązaniu z jej zużyciem, tak by zapewnić, że wydatki te będą dokonywane z zachowaniem zasad optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów, do czego Gminę zobowiązywała dyspozycja art. 44 ust. 3 pkt 1 lit. b ustawy o finansach publicznych. W opinii powołanego przez NIK biegłego, opartej na analizie wydatków poniesionych przez miasto Piła w okresie od 1 stycznia 2021 r. do 30 listopada 2022 r., brak systematycznej analizy wielkości wpływających na koszty zużycia energii elektrycznej, nie pozwolił na wyeliminowanie przypadków ponoszenia opłat za zawyżone w stosunku do faktycznych potrzeb zamówione moce umowne, a tym samym niewłaściwie dobrane taryfy. W wymiarze finansowym straty Gminy z tego tytułu za okres od 1 stycznia 2021 r. do 30 listopada 2022 r. wyniosły 602 974,49 zł. Brak takich analiz nie pozwolił również na zdiagnozowanie i wyeliminowanie zdarzeń, takich jak: niewłaściwie ustawione czasy pracy oświetlenia, niewłaściwy odczyt urządzenia pomiarowego, niewłaściwie prowadzone prace serwisowe, podłączenie za zgodą Gminy dodatkowych elementów oświetlenia i innych odbiorników energii elektrycznej (np. iluminacja świąteczna, plansze, oświetlenie budynków, fontann, itp.), podłączenie bez zgody Gminy – pobór bezumowny, które spowodowały (mogły spowodować) zawyżenie zużycia energii elektrycznej w wysokości 186 857,51 kWh, co za okres objęty badaniem stanowiło równowartość co najmniej 52 318,45 zł. Prezydent nie odniósł się do przedłożonej opinii, natomiast Zastępca Dyrektora GKM oświadczyła, że kwestionuje zawarte w niej obliczenia, z uwagi na fakt, że oświetlenie poszczególnych ulic i przestrzeni publicznej nie zostało podzielone na rodzaj oświetlenia, co ma istotne znaczenie przy jego rozruchu, ponieważ w trakcie rozruchu oświetlenia sodowego, pobór energii jest o ok. 60% wyższy niż przy normalnej pracy. Ponadto, wskazała że odniesienie się do kwestii niewłaściwie dobranych taryf możliwe będzie po pozyskaniu specjalistycznej wiedzy od Enea Operator sp. z o.o. Podała także, że Gmina planuje wykonanie audytu oświetlenia przestrzeni publicznej. Natomiast odnosząc się do dokonywania analiz oświadczyła, że Urząd nie ma wpływu na wielkość opłat, w tym: stałej sieciowej, przejściowej, mocowej czy zmiennej sieciowej.

Analiza wykonana przez biegłego nie potwierdza zasadności argumentów wskazanych przez Zastępcę Dyrektora GKM – w objętych analizą przypadkach zawyżenie pożądanej mocy umownej przekracza wskazane 60%. Nadto, stosowane od początku XXI wieku zabezpieczenia przedlicznikowe mają funkcję zwłocności,

---

¹⁶⁷ W planie zamówień publicznych Urząd Zamieszczonym w Biuletynie Zamówień Publicznych 22 stycznia 2021 (nr 2021/BZP 00002350/01/P)

¹⁶⁸ Zawarte na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy Pzp.

której celem jest przeciwdziałanie nadmiernemu poborowi energii elektrycznej podczas rozruchu, bez względu na zastosowany rodzaj oświetlenia.

(akta kontroli str. 4119-4126, 4131-4140, 4228-4639, 4504, 4509-4639, 4642-4646, 4698)

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK wnosi o podjęcie działań w celu:

- Uwaga Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.
- Wnioski
- 1) wzmocnienia mechanizmów kontroli zarządczej, tak by zapewniały minimalizację ryzyka przygotowania i zawierania umów, których realizacja byłaby niekorzystana dla budżetu Gminy,
  - 2) wyeliminowania przyczyn i skutków zawyżonego zużycia energii elektrycznej stwierdzonego w trakcie kontroli NIK,
  - 3) zoptymalizowania doboru taryf i mocy umownych na potrzeby oświetlenia przestrzeni publicznej do faktycznych potrzeb Gminy.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, 28 lutego 2023 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler
Maciej Andrzejewski
starszy inspektor kontroli państwowej

Dyrektor
z up. p.o. Wicedyrektor
Delegatury NIK w Poznaniu
dr Zuzanna Kaźmierczak

.....
Podpis

.....
Podpis